

Γράφει ο Γιώργος Κορδομενίδης

Το ζεστό βλέμμα του Σεφέρη, μέσα από το κολοσιαίο πανό που είχε αναρτηθεί σε έναν ιστό μπροστά στο «Εφές Μπουγιούκ Οτελί» της Σμύρνης, ήταν αυτό που μας υποδέχθηκε, μόλις το τουριστικό λεωφορείο μας ξέβρασε στην είσοδο του ξενοδοχείου. Και το βλέμμα του Σεφέρη αποτελούσε μια αποφασιστική ένδειξη για την επιτυχία του εγχειρήματος που είχε προγραμματιστεί: ένα τρίπτυχο πρόγραμμα στη μνήμη του ποιητή Γιώργου Σεφέρη, εκατό χρόνια από τη γέννησή του και τριάντα από τον θάνατό του.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ ΝΟΜΠΕΛΙΣΤΑ

Ο νόστος του Σεφέρη στη Μικρασία

Η ιδέα του καθηγητή Δ. Ν. Μαρωνίτη, προέδρου της Ομάδας Εργασίας Έτους Σεφέρη, ήταν εξαιρετικά τολμηρή και ρηξικέλευθη, στηριγμένη σε καθαρά πολιτικό σκεπτικό: άλλο αν οι διαστάσεις και η σημασία της δεν έγιναν αντιληπτά από την ευρύτερη κοινή γνώμη – ενδεχομένως επειδή, ενώ προετοιμάστηκε σε ικανοποιητικό βαθμό το περιεχόμενο του τρίπτυχου προγράμματος, δεν σχεδιάστηκε με ανάλογο επαγγελματισμό η προβολή του, κυρίως σε προειδοποιητικό επίπεδο, τόσο από τα ελληνικά όσο και από τα τουρκικά ΜΜΕ (και στο τοπικό δίκτυο της Σμύρνης αλλά και στο εθνικό δίκτυο της Τουρκίας).

Το πρόγραμμα είχε τρία σκέλη, υπό τον γενικό τίτλο «Ο Σεφέρης στη Σμύρνη» (2-5 Οκτωβρίου 2000).

✓ Το διεθνές συνέδριο «Γ. Σεφέρης. Ποιητής μεταξύ Ανατολής και Δύσης», με θέσεις βασικούς θεματικούς άξονες: Ευρώπη και Ασία στην ελληνική αρχαιότητα και στα νεότερα χρόνια. Βίος και πολιτεία του Γ. Σεφέρη. Ο Σεφέρης μεταφραστής και μεταφραζόμενος. Ανατολικά και μεσανατολικά στοιχεία στον βίο και το έργο του Γ. Σεφέρη.

Στις εργασίες του συνεδρίου πήραν μέρος με εισηγήσεις τους οι Δ. Ν. Μαρωνίτης, Β. Παναγιωτόπουλος, Ξενοφών Κοκόλης, Ντέιβιντ Κόννολλυ και Ελλη Σκοπετέα· με παρεμβάσεις τους οι Γιάννης Δάλλας, Ρένα Πατρικίου-Σταυρίδη, Γιώργος Βέλτσος, Τίτος Πατρίκιος, Ρέα Γαλανάκη, Στρατής Πασχάλης, Αλέξης Πολίτης, Αγγέλα Καστρινάκη (από την Ελλάδα)· Τσεβάτ Τσαπάν, Αταόλ Μπεχράμογλου, Νετζίμ Γκιουρσελ, Γκέρτρουντ Ντουρούσοι (Τουρκία)· Εένια Μαρίκι-Γκατζάνσκι και Ιβάν Γκατζάνσκι (Γιουγκοσλαβία)· Ρόντρικ Μπήτον, Κατερίνα Κρίκου-Ντέιβις και Δημήτρης Τζιόβας (Αγγλία)· Μπέτιμ Μούτσο (Αλβανία)· Μάγδα Καρνέτσι (Ρουμανία), Ζντράβκα Μιχαήλοβα (Βουλγαρία).

Ο θεματικός προσανατολισμός του συνεδρίου επέτρεψε σε αρκετούς από τους συμμετέχοντες να μην περιοριστούν σε φιλολογικές προσεγγίσεις αλλά να συντονιστούν με τη συνολικότερη σύλληψη του προγράμματος και να επιμείνουν σε ζητήματα όπως η περιπλάνηση από χώρα σε χώρα, ο ξεριζωμός από τα πάτρια εδάφη με τον συνακό-

λουθο νόστο, αλλά και η κοσμοπολίτικη ανθρωπολογία.

Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στο αμφιθέατρο του Τμήματος Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου της Σμύρνης. Η εξαιρετική αυτή επιλογή εξασφάλισε καθόλου ευκαταφρόνητο φοιτητικό ακροατήριο, που μάλιστα παρακολούθησε με ενδιαφέρον το σύνολο σχεδόν των εργασιών του συνεδρίου.

Στον ευρύχωρο διάδρομο της σχολής – που την κοσμούσε επίσης το μεγάλο πανό και δεκάδες αφίστες με το πρόσωπο του Σεφέρη –

λειτούργησε μικρή έκθεση σεφερικών εκδόσεων, που επίσης αποτέλεσε πόλο έλξης πολλών δεκάδων φοιτητών, ακόμη και από αυτούς οι οποίοι τελικώς παρέκαμπταν το αμφιθέατρο.

✓ Ως βοήθημα για μύηση στην οπτική του συνεδρίου θα μπορούσε να εκληφθεί το εκδοτικό σκέλος του προγράμματος: κυρίως ο ιδιαίτερα επιμελημένος, δίγλωσσος τόμος (ελληνικά και τουρκικά) Γιώργος Σεφέρης: Μικρασιάτικα. Μέρη 1948-1950. Τρεις μέρες στα πετροκομμένα μοναστήρια της

Καπαδοκίας, που εξέδωσαν από κοινού το Υπουργείο Πολιτισμού και το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου. Δευτερευόντως, το μικρό χάρτινο κουτί με φωτογραφικά στιγμιότυπα από τη ζωή του Σεφέρη αλλά και φωτογραφίες που τράβηξε ο ίδιος (έμμεση προαναγγελία του σχετικού λευκώματος που ετοιμάζει το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης).

✓ Τρίτη – και εντυπωσιακή – πτυχή του προγράμματος «Ο Σεφέρης στη Σμύρνη» ήταν η έκθεση πολυμέσων που παρουσιάστηκε στο Πολιτιστικό Κέν-

τρο Ατατούρκ. Φωτογραφίες, στοιχεία βιογραφίας και αποσπάσματα ποιητικών και πεζών κειμένων του Σεφέρη, μαζί με οπτικοακουστικές παραγωγές (όλα συντονισμένα με έμπνευση κι αγάπη από τη Βουβούλα Σκούρα και τους συνεργάτες της), συνθέταν ένα γοητευτικό πανόραμα του σεφερικού σύμπαντος: από τα παιδικά χρόνια του Σεφέρη στη Σμύρνη, τα ευτυχημένα καλοκαίρια στα Βουρλά, τις στάσεις της ποιητικής του διαδρομής και την αιχμηρή αντίστασή του στη δικτατορία του 1967, με τη γνωστή δήλωσή του που ακουγόταν μάλιστα στην ηχητική μπάνα του πολυελάματος.

Οι συναυλίες της Ορχήστρας των Χρωμάτων στη Σμύρνη και του συγκροτήματος «Βόσπορος» στα Βουρλά, μαζί με την (εκτός προγράμματος) ανταποδοτική συναυλία της Ορχήστρας και Χορωδίας της Σμύρνης ήταν το επιστέγασμα της επιστροφής του Σεφέρη στη γενέτειρά του.

Αυτό το τρίτο, μεταθανάτιο ταξίδι του Σεφέρη στη γενέτειρά του, που συμπίπτει με την προσπάθεια συμφιλίωσης μεταξύ των δύο λαών και χωρών αλλά δεν την καπηλεύεται, επαναποδίδει στον Σεφέρη τη λησμονημένη ιδιότητα του Μικρασιάτη και μαζί του ανθρώπου που αποδέχθηκε τη σκληρή ετυμηγορία της ιστορίας να τον καταστήσει πρόσφυγα.

Είναι ευτύχημα – αλλά και επιβράβευση της κεντρικής ιδέας του εγχειρήματος – ότι ο συμφιλιοτικός λόγος του Σεφέρη στις Μέρες 1948-1950 («Δεν αισθάνομαι μίσος, το πράγμα που κυριαρχεί μέσα μου είναι το αντίθετο του μίσους: μια προσπάθεια να χωρέσει ο νους μου τον μηχανισμό της καταστροφής») καθρεφτίστηκε στις ομιλίες τόσο των επισήμων όσο και των διανοουμένων· λχ., του Προέδρου της Ένωσης Τυρκικών Λογοτεχνών, που αναφερόμενος στις ευθύνες για τη μικρασιατική καταστροφή, είπε πως «ο ίδιος άνεμος έχει φυσήσει στα πρόσωπά μας».

Τυχόν αποδοχή της δίκοπης πρότασης Μαρωνίτη για δημιουργία έδρας Σεφέρη στη Σμύρνη και έδρας τουρκολογικών σπουδών στη Μυτιλήνη ή τη Χίο θα αποτελέσει τη λαμπρότερη συνέχιση αυτής της πρώτης, τα τελευταία χρόνια, ουσιαστικής και γόνιμης συνεργασίας φορέων και προσώπων του πολιτισμού από τις δύο χώρες.

